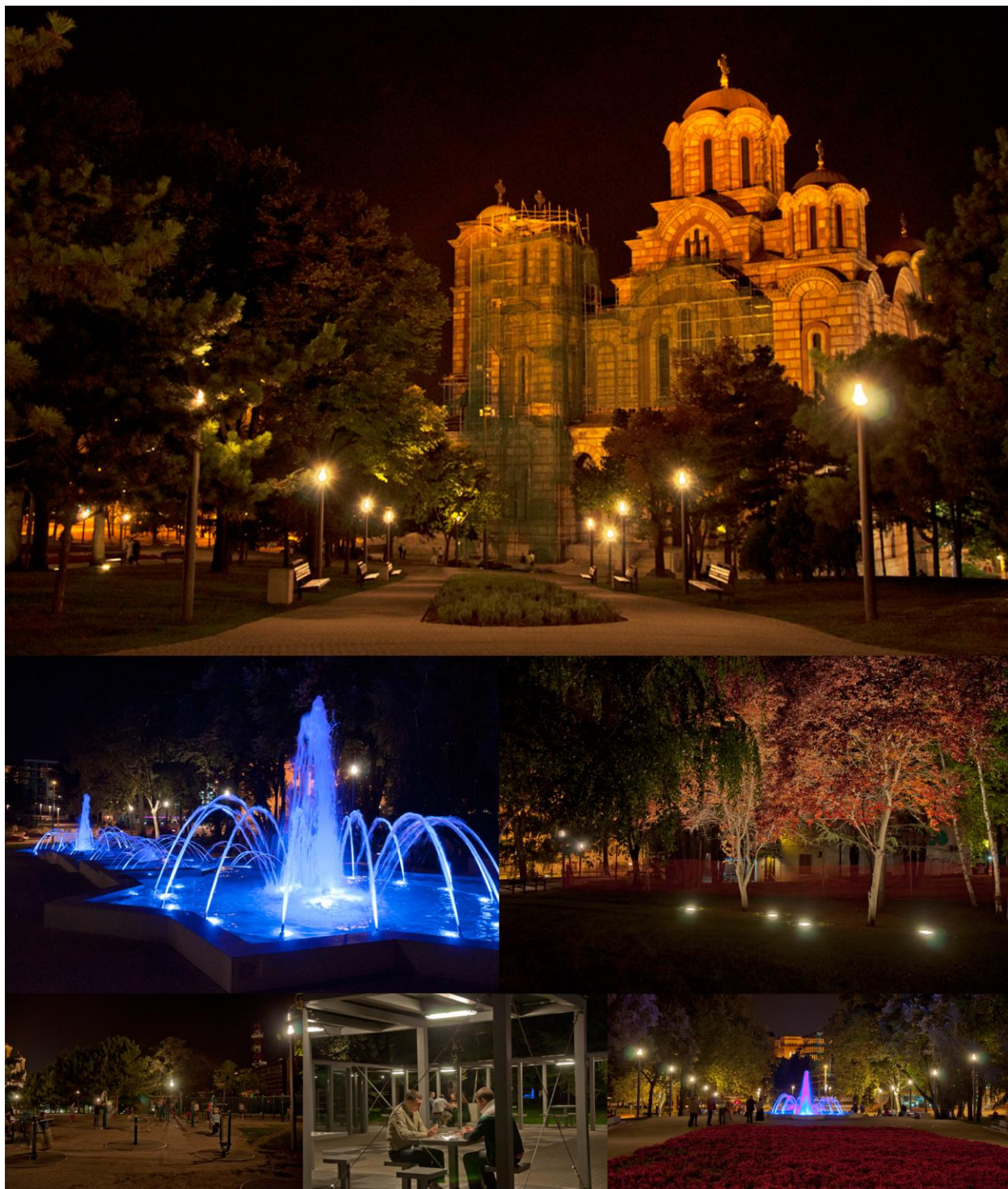

НОВИ ТАШМАЈДАН

Јелена Динић, ЈКП „Јавно осветљење“ Београд

ЈКП
**ЈАВНО
ОСВЕТЉЕЊЕ**
БЕОГРАД

Историјски подаци о настанку парка

Назив „Ташмајдан“ је турског порекла („таш“–камен, „мајдан“–рудник) и указује на постојање каменолома на територији данашњег парка, који је био у функцији до средине 19. века. Сматра се да је прва београдска калдрма настала управо на Ташмајдану, а према неким записима *"може се слободно рећи да су у Београду сва стара здања... озидана овим овде вађеним каменом"*. Последица експлоатације камених блокова јесте настанак познатих ташмајданских катакомби, места складиштења муниције, а потом и војних склоништа. Ташмајданске пећине, недавно отворене широј јавности, сведок су историје дуге две хиљаде година, од постојања римских саркофага, до склоништа из Другог светског рата.

улаз на Ташмајданско гробље из Таковске улице

Стратешки важну позицију, Ташмајдану додељују војсковође током Првог српског устанка, улогоравањем 3000 војника, спречавајући опсаду Београда. Хатишериф о признавању политичке самоуправе Србије је прочитан на Ташмајдану 1830. године, 4 године пошто му је кнез Милош Обреновић доделио нову функцију–градског гробља, на коме су сахрањени бројни великани српске историје, као Јоаким Вујић, Тома Вучић–Перишић, Узун Мирко Апостоловић, Илија Милосављевић Коларац, Ђуро Даничић, Јосиф Панчић, али и краљ Александар Обреновић и краљица Драга. Старо гробље, познатије као Марково, измештено је на територију данашњег Новог гробља. Почетком двадесетог века, Србија је била међу пионирима када је у питању сеизмологија, о чему сведочи изградња прве сеизмолошке станице на територији данашњег парка, која још увек постоји у првобитној функцији.

Ташмајдански парк је изграђен 1954. године, након усвајања генералног урбанистичког плана, којим је предвиђено да се на овом простору изгради велики градски парк са спортско–рекреативним центром. У циљу подстицаја развоја уметности, Ташмајдан је служио и као изложбени простор, па су тако неке скулптуре које су овде излагане, нашле трајно уточиште, међу којима су најпознатије „Пењалица“, „Златна шума“, „Лежећи акт“, „Победа“, „Дон Кихот“, споменик Десанки Максимовић.

Првобитно осветљење парка

Претходни пројекат инсталације јавног осветљења у парку је реализован још седамдесетих година прошлог века. Упркос настојањима предузећа ЈКП“ Јавно осветљење“ да застарелост опреме не утиче на амбијент у парку, неке потешкоће у одржавању као кородирани стубови, разбијене и окрњене светиљке, су биле непремостиве.

Непосредно пред реконструкцију парка крајем 2010, у Ташмајдану је било око 200 осмоугаоних стубова, висине 4 метра, са светиљкама сферичног облика и живиним изворима светлости, снаге 125 W. Застарели, и сада већ непримерени извори, изискивали су честе замене, посебан опрез и низ превентивних мера приликом одржавања и складиштења. Санација стубова се само делимично могла извршити фарбањем.

Све наведено, утицало је на одлуку града да се у оквиру комплетне реконструкције парка уради и санација јавног осветљења. Финансијаска средства за реализацију овог великог пројекта су обезбедили влада Азербејџана и град Београд.

Новопроековано решење

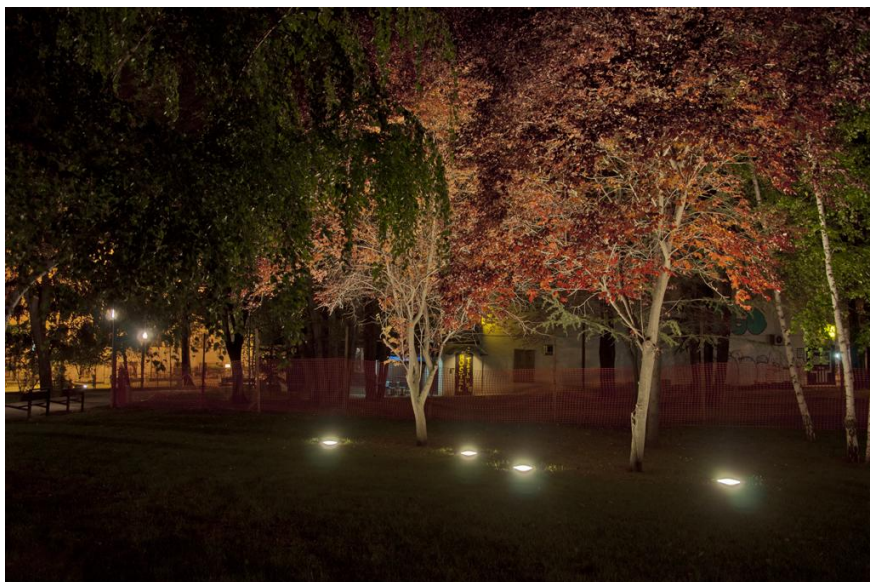
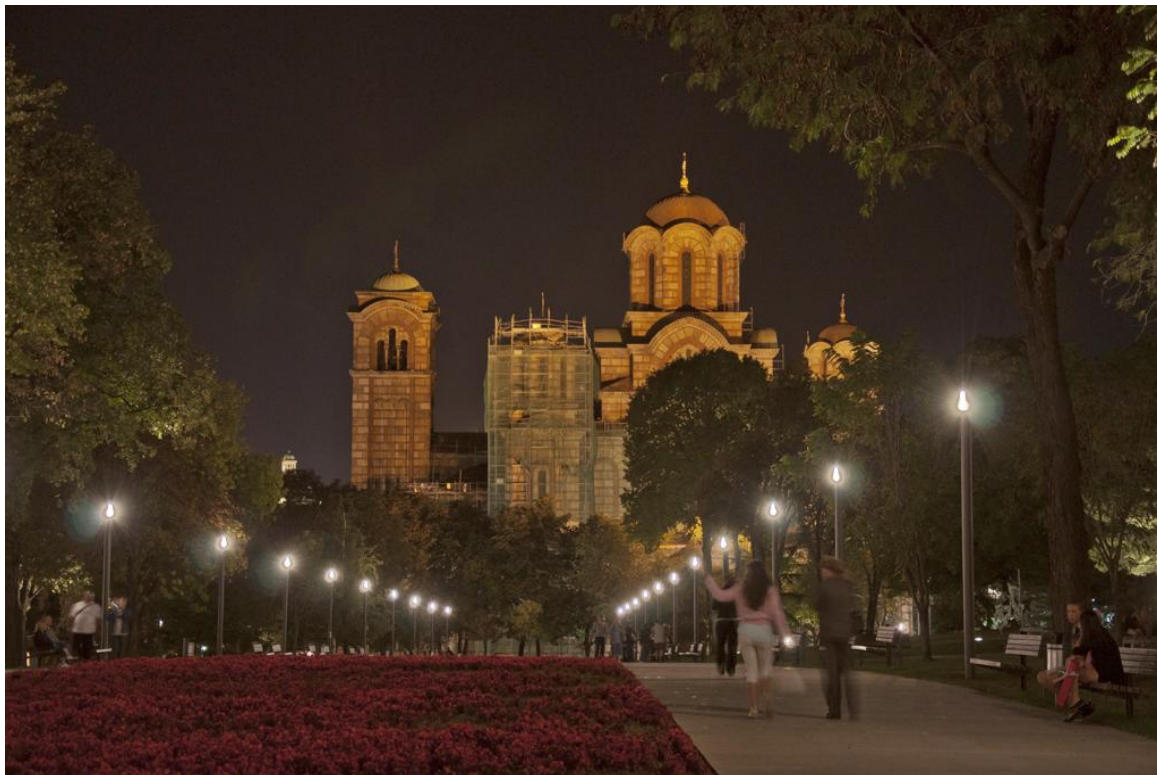
Идеја водилга реконструкције осветљења Ташмајданског парка је била неконвенционалност. Према речима аутора пројекта, проф.др Лидије Ђокић, из тог разлога се прибегло форми која је атипична за ове просторе, а то је интегрисани систем - стуб са светиљком. Сведена форма, која не претендује ни на који начин да буде доминантна, а уједно је сврсисходна, представља нови концепт у пројектовању јавног осветљења. Последица оваквог решења је и модуларност, као један од предуслова мултифункционалности. Наиме, крајње једноставном ваљкастом формом, обухваћени су стуб са светиљком (или на појединим местима више њих), камера,звучник(не нужно,већ само на местима где су предвиђени).

Карактеристика оваквог система је и могућност ротације модула од 360° у простору. Неупадљивост и неутралност су постигнати избором боје система осветљења(стуб са светиљком) која је примењена и на сав мобилијар у парку(клупе, канте за отпатке и сл.).

Новим решењем осветљења Ташмајданског парка, као једне од најважнијих зелених површина у граду, постигнуто је истицање амбијенталне вредности у ноћним условима, праћење хијерархијске вредности парковских елемената. Ограничење бљештања у видном пољу је обезбеђено одговарајућим избором и позиционирањем рефлектора, чија је светлост концентрисана на површине којима је намењена. Инсталација осветљења броји 163 стубна места са светиљкама и метал-халогеним изворима светлости са керамичким гориоником,одличне репродукције боје, снаге 70W. Истицање централне алеје, постигнуто је употребом стубова висине 5м, док су споредне стазе осветљене са стубова висине 4 и 4.5м. Стубови су са анкер-плочом, топлоцинковани, затим фарбани, са ревизионим отворима, опремљени антивандал завртњима.

Главну променаду у парку карактерише интензивније осветљење и већа равномерност у односу на остале стазе. Композицију осветљења стаза прати низ клупа, па се тако у парку може изабрати осветљено место за седење, или у сенци. Градација осветљења је постигнута и наглашавањем раскошних, колоритних биљних култура које су позициониране у деловима парка у којима није присутан висок ниво осветљености, па је на тај начин дат допринос квалитету ноћног амбијента. За осветљење биљака су коришћени укопавајући рефлектори, чиме је минимизирањем њиховог присуства у простору постигнут већи ниво безбедности пролазника, а сведеношћу је избегнуто естетско нарушавање сагледавања пејзажа.

дечје игралиште

терен за спортске активности

Дечје игралиште, као и терен за спортске активности, осветљени су са стубова који имају по два модула-две светиљке. Светиљке су тако усмерене да постоји међусобни отклон од 60° у хоризонталној равни, па је постигнута већа покривеност светлошћу површине којој је намењена.

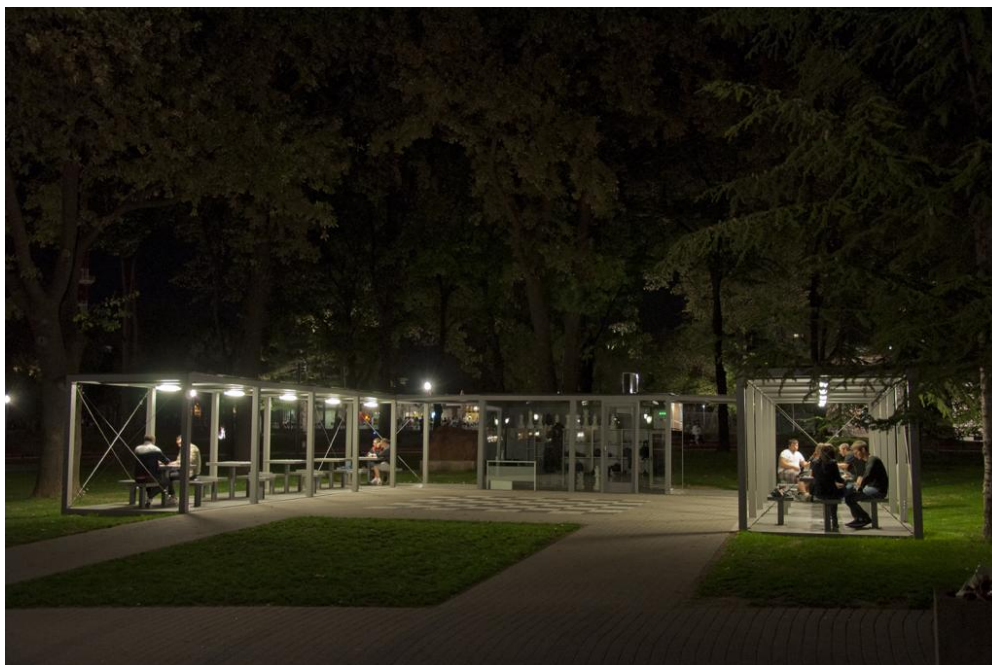
споменик Десанки Максимовић

„Дин Кихот“

Посебну драж ноћној опсервацији парка доприноси и динамичко осветљење фонтане, које у комбинацији са озвучењем чини својеврстан аудио-визуелни спектакл. Неке од многобројних скулптура су осветљене, и то рефлекторима различите снаге, ради бољег сагледавања.

„шаховски павиљон“

Декоративно осветљење је добила и зграда Сеизмолошког завода. Још једна од новина је и постојање инсталације видео-надзора, присуство 32 камере, чиме је у парку постигнут висок ниво безбедности. Централни део система видео-надзора налази се у „павиљону за пензионере“. Иако намењен старијој популацији, павиљон за пензионере, популарно назван „ шаховски“, добио је много већи број корисника, пре свега студената, који налазе уточиште и место за рад (ноћу) у једном овако модерном здању.

Део парка уз улицу Бувар краља Александра, добио је такође ново осветљење, у складу са избором постојећих светиљки на самом булевару. Исте су, ради одржања композиционе целине, постављене и у делу парка намењеном кућним љубимцима(угао Ресавске и Булевара).

Важно је напоменути, да обзиром на велику инвестициону вредност пројекта, инвеститор није наметао никаква ограничења када је у питању систем осветљења, нити је имао посебне захтеве.

Реализација пројекта

Извођач радова реконструкције инсталације осветљења и видео надзора је било ЈКП „Јавно осветљење“ Београд. Припремни радови реконструкције осветљења парка су почели у децембру 2010, када је урађена демонтажа старе инсталације и опреме. Груби грађевински радови су уследили у првим месецима текуће године, а потом и електромонтажни и фини завршни радови на урегулисавању светилки. Инсталација општег осветљења је завршена током априла, да би у финалној фази радова било изведено и осветљење павиљона за пензионере (популарно назван „шаховски“) и два мања павиљона, намењена туристичкој промоцији.

На динамику свих изведених радова су утицале пре свега временске прилике. Ледени дани у јануару и фебруару су осујетили намеру извођача да заврши са грађевинским радовима ископа земљишта, као и полагању кабла, али су испоштоване све примедбе надзорних органа о придржавању техничких норматива везаних за ову врсту послова. Имајући у виду да избор годишњег доба за реализацију пројекта није био наклоњен извођачима, не чуди одлагање термина за свечано отварање парка. Чињеница је да је на градилишту било присутно више од десет предузећа које су ангажовани на пословима уређења земљишта, пешачких и трим стаза, игралишта, изградњи и осветљењу фонтане, инсталације целокупног функционалног и декоративног осветљења и видео надзора, павиљона, санацији јавног вц-а, водоводне и канализационе мреже. Према подацима са лица места око 200 радника је у сваком тренутку у време рада градилишта било присутно у парку. Синхронизација свих радова, ма колико они били разнородни, морала је да се одржава у континуитету, и без последица по било ког од извођача.

Недуго по почетку извођења радова, срушена је прво делимично, а потом и у целини заштитна ограда на градилишту, чиме су се поједини Београђани оглушили о забрану кретања по парку, и тиме угрозили сопствену безбедност. На тај начин је пролазницима и њиховим кућним љубимцима омогућено слободно кретање, као и злоупотреба присуства депонованог материјала и његово

нелегално одношење. Материјална штета која је нанесена крађом бакарног ужета за израду прстенова за обликовање потенцијала 55 стубних места је минорна у односу на поремећену динамику рада и технологију процеса, као последице оваквог (не)дела. Оваквим стањем на лицу места, извођачима прећутно поверено да се старају за свеопшту сигурност, у нетипичним условима.

Још један тест сналажљивости који су успшно положили радници ЈКП „Јавно осветљење“ Београд односио се на сегмент позиционирања стубова. Наиме, након геодетског обележавања локација стубова, испоставило се да је непознаница висинска кота темеља стубова, и да ће се утврдити након израде стаза, које су, испоставило се, основни репери. Тиме је још једном потврђено колику је важну улогу одиграла сарадња и колегијалност радника више извођачких фирми, чијим је заједничким напорима превазиђена и ова препрека, па је тако за сваки појединачни стуб рађена нивелација и то тек по попличавању стаза, монтирању светилки, тј. камера (модула), иако су стубови постављени пре стаза.

У новијој историји градитељства у Београду, ниједан пројекат није толико привукао пажњу медија, као пројекат реконструкције парка Ташмајдан. Контроверзан, пре свега по доживљају у јавности извора финансирања (далеког Азербејдана) и инсинуацијама на рачун уступака које смо морали да учинимо, не би ли реализивали пројекат.

главна променада у парку

Непосредно пред отварање, у медијима је било прегршт коментара попут „Ташмајдан-парк коме је отета историја“, или „повратак у комунизам“. Опсервација појединаца била је недвосмислено

уперена у детаље који су јесу(или нису) симболи културе далеке земље донатора, као алеја црвених бегонија(асоцијација на заставе већине комунистичких земаља), фонтана у облику звезде, или присуство аудио опреме(оглашавање специфично за исламске земље). Карактеристично кратког памћења, заборавили смо да је тај исти, стари Ташмајдан једном давно никао на простору исељеног гробља, о чему сведочи присуство последњег гробног места у парку, тик уз зграду Сеизмолошког завода.Тај део историје београдског најпознатијег парка није умањио лепоту и уживање генерација деце која су у њему проходила,уз њега расла и најзад проводила време за одмор и опуштање до дубоке старости.

Данас , неколико месеци по отварању (и смиривању страсти), можемо рећи да Београђани крајње афирмативно говоре о новом Ташмајдану. Спровели смо анкету међу посетиоцима, различите старосне доби: сви се слажу да реконструкција парка није нарушила општу атмосферу,већ је повећала утисак безбедности и добродошлице, чему највећи допринос има управо ново осветљење. Примећен је и већи број посетилаца,који су усмерени ка различитим садржајима у парку, било да су то дечја игралишта, теретана на отвореном, простор за слободно кретање кућних љубимаца, или шаховски меч. Треба напоменути да се све активности у парку могу неспутано одвијати и у ноћним сатима, управо захваљујући осветљењу. Као још једна од похвала које су навели испитаници је и да је драстично смањен број посета наркомана.

Чињеница је да је Ташмајдански парк овом реконструкцијом добио нов визуелни идентитет, који се умногоме разликује од старог, који ће многи памтити на посебан, сентименталан начин. Надамо се, и верујемо да ће и нов заузети важно место у емотивној меморији својих посетилаца, и да ће и будуће генерације говорити о њему са истим надахнућем као и њихови претходници.

